

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת נח תשפ"ד | גליון מס' 416

מז התיבה ולקיים את העולם.
אך לולא טרחתו הגדולה ושכרה, לא היה
יכול לקבל חלק, בזכויותיהם של בני הדור.

~

ב. בדרך הפשט יש לומר, כי אלמלי היה
ממלט הקדוש ברוך הוא, את נח ובניו לארץ
ישראל, היו המה יושבים ומתעדנים בה
ולא היה אכפת להם, שיישאר שאר העולם
בחורבנו ובשימונו.

וכיון שרצה הקדוש ברוך הוא, כי אחר
המבול ישוב העולם ויתחדש, עשה שישבו
שנה שלימה בתיבה. ואז, על ידי שיהא להם
צר ודחוק בתוכה, יעוררו רחמיו לחדש את
העולם כבעבר.

~

ג. עוד יש ליישב, מדוע הוזקק נח לתיבה
דווקא. ובהקדם קושיית המפרשים, למה
הזכיר לו הקדוש ברוך הוא, 'כי אותך ראיתי
צדיק לפני בדור הזה', דווקא בעת שציווה
אותו להיכנס אל התיבה.

ויבואר, על פי דברי התורת חיים' (כבא
מציצא קו). שהקדוש ברוך הוא עושה נס
נגלה לצדיקים הראויים לכך, כדי שיכירו
בנס וידעו ליתן לו תודה.

וזהו מה שנאמר לנח, 'בא אל התיבה' בה
אעשה לך ניסים, 'כי אותך ראיתי צדיק
לפני', וראוי אתה להיעשות לך נס. אבל
אם היה הקדוש ברוך הוא, מורה לנח ללכת
לארץ ישראל, לא היה ניכר הנס, ולא היה
יודע להודות די הצורך.

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל
התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור
הזה. (בלשית ז, ט)

יש להתבונן, במה שעשה הקדוש ברוך הוא
הצלה לנח, דווקא באמצעות התיבה. מדוע
לא מילטו, יחד עם משפחתו ושאר הברואים
שהושארו לקיום המין, אל ארץ ישראל, אשר
לא נשטפה במי המבול (בראשית רבה לג, ו).
וכמו שנאמר (יחזקאל כב, כד) 'את ארץ... לא
גושמה ביום זעם'.

ונראה לבאר הדבר בארבעה אופנים:

א. בהקדם מה שמשמע מדברי הזוהר
הקדוש (בריש פרשתנו), שבזכות שנכנס
נח אל התיבה, אזי נגנז ונאסף בה, גם כל
הטוב שבעולם. ובכח הטוב הזה, היו יכולים
הוא וכל הברואים אשר עמו, לצאת הימנה
לכשיבשה הארץ, לפרות ולרבות ולקיים
העולם.

וגם זה צריך הבנה. מדוע תלוי עניין זה,
דווקא בכניסתו של נח אל התיבה.

והנה לשונו של הזוהר 'ואתכניש כלא בה',
שהכל נאסף בתיבה ונגנז בה, יש לבאר
כוונתו, שגם הזכויות מן המצוות שהיו
בידי דור המבול, אשר בתחילה היו בהם
חכמים וצדיקים, נאספו בתיבה. זאת, כדי
שלא ישלטו בהם הכוחות החיצונים. אף גם,
בשביל שיתחלקו בהם כל באי התיבה.

אלא שלשם כך, היה צריך נח להיכנס בתיבה,
לטרות ולכלכל את כל הנאספים בה. על מנת
שבשכר זה, יוכל לזכות בזכויות שנאספו
איליה, ואלו יעמדו לו ולכל הברואים, לצאת

ואתה שונאני, שאתה שולח ממין שנים ומניח ממין שבעה. אם פגע בי שר של חמה או שר של צינה, לא יהא עולם חסר בריה? (סנהדרין קח:)

הנה לכאורה צריך ביאור, מה באמת היה טעמו של נח, כאשר שלח מן התיבה את העורב, שאין ממינו אלא שניים. מדוע לא חשש, שמא ייפגע העורב מחום או מקור, ויהיה אכן העולם חסר בריה אחת.

ויש לומר, כי נח היה סבור, שאדרבה, היא הנותנת. דווקא משום שיש ממין העורב רק שניים, יכול הוא להיות סמוך ובטוח, כי מן השמים לא יניחו לאיזה שר שיהיה, להרע לו. זאת, כדי שלא תישאר בת זוגו יחידה ויוכחד מינם כליל.

ברם, אילו היה שולח ממין טהור שיש ממינו שבעה, היה יכול לפגוע בו שר של חמה או של צינה. כיון שגם אם ימיתו ויחסר אחד מן העולם, עדיין מינו קיים באמצעות הששה הנותרים.

אלא, שלפי זה עלינו לבאר, מדוע הגדיר ריש לקיש את תשובתו של העורב, כ'תשובה ניצחת'.

ויש לתרץ, על פי דברי רבא במסכת כתובות (ל), 'הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים'. היינו, כי כל המחלות באות על הברואים, בגזירת שמים בלבד. ברם, מחלות הקשורות במזג אויר קר או חם, אינן בידי שמים. תלויות המה בהתנהגות הבריות, אם ישגיחו על עצמם מפגעי החום והקור, אם לא.

נמצא אם כן, כי צדק ודייק העורב בטענתו, 'אם פגע בי שר של חמה או של צינה...'. משום ששרים אלו דייקא, תלויה פגיעתם בידי הבריות ולא בידי שמים. וממילא, היה לו לנח לחוש, שמא ייפגע העורב ממכתו של אחד מהם ויחסר העולם את מינו.

(זרע שמשון פרשת נח, מאמר ז)

ויתירה מכך, אם היה הקדוש ברוך הוא, ממלט את נח אל ארץ ישראל, היו אומרים הרשעים כי לא היה ראוי שייעשה לו נס, רק זכותה של ארץ ישראל גרמה לו להינצל. או שבשביל שרצה הקדוש ברוך הוא, שיהיה המשך וקיום למין האדם, לכן מילטו לארץ ישראל. אבל לא בזכות צדקתו.

לכן אמר לו 'בא אל התיבה', בה אעשה לך ניסים. או אז, יכירו כולם וידעו 'כי אותך ראיתי צדיק לפני', עד כי ראוי אתה להינצל בדרך נס, בזכות מעשיך.

ד. בדרך נוספת אפשר לתרץ, מדוע לא הוליד ה' את נח לארץ ישראל, על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות דעות ו, א) וזה לשונו: 'ואם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשים הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם כל המדינות נוהגים בדרך לא טוב, או שאי אפשר לו לילך למדינה טובה, ישב לבדו יחידי שנאמר ישב בדד וידם, עכ"ל'.

ומאחר, ונח לא נהג כן עם בני דורו שהיו חוטאים, שלא פירש מהם רק נשאר לגור בשכונתם, נענש במידה כנגד מידה. כי בשביל שלא פרש מהם בזמן שחטאו, כך בעת שנענשו לא היה נבדל מהם לגמרי, אלא נענש יחד עימם כשהצטער בתיבה.

וזה מה שנאמר לו, 'בא אל התיבה' דווקא. ולמה אני מטריח אותך בעשייתה, 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה', משום שלא פרשת מבני הדור הזה.

(זרע שמשון פרשת נח, מאמר ג)

וישלח את העורב. (בכאסית מ, ז)

אמר ריש לקיש, תשובה ניצחת השיב העורב לנח. אמר לו רבך שונאני ואתה שונאני. רבך שונאני, שאמר לקח מן הטהורים שבעה ומן הטמאים שנים.